

BaJaVa ry: kasvatuksen tavoiteohjelma

Laadittu 27.3.2021

Päivitetty

Sisällys

1.	YHTEENVETO	2
2.	RODUN TAUSTA	2
2.1	Siamilainen	2
2.2	Balineesi.....	2
2.3	Itämainen lyhytkarva.....	3
2.4	Itämainen pitkäkarva.....	3
2.5	Lyhytkarvavariantit.....	3
3.	ROTUYHDISTYS JA SEN HISTORIA.....	3
3.1	BaJaVa ry	3
4.	RODUN NYKYTILANNE.....	4
4.1	Populaation koko ja kasvatuspohja (geenipohja)	4
4.2	Luonne ja käyttäytyminen	5
4.2.2	Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä	5
4.2.2	Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	5
4.2.3	Rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmät ongelmakohdat sekä niiden korjaaminen	6
4.3	Terveys ja lisääntyminen	6
4.3.1	Rodun yleisimmät sairaudet ja viat	7
4.3.2	Muut sairaudet.....	7
4.3.3	Rakenneviat	8
4.3.4	Kuolinsyyt.....	9
4.3.5	Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat rakenteelliset ominaisuudet.....	10
4.3.5	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	10
4.2	Ulkomuoto	11
4.4.1	Rotumääritelmä	11
4.4.2	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	12
5.	YHTEENVETO AIKAISEMPIEN TOIMENPITEIDEN / TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	12
6.	KASVATUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	12
6.1	Hyvä kasvatustapa	12
6.2	Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	14

1. YHTEENVETO

Kasvatuksen ja jalostuksen lähtökohtana tulee olla eläimen terveys ja hyvinvointi. On olennaista tietää, millaisia sairauksia rodulla voi olla. Riittävä tieto ja otanta rodustamme antaa työkalut kasvatukselle, jotta osaamme kiinnittää huomiota sairauksiin, niiden yleisyyteen sekä ennaltaehkäistä mahdollisia perinnöllisiä sairauksia. Tavoitteena meillä on tiedostaa mahdolliset ongelmakohdat sekä pitkällä tähtäimellä saada entistä terveempi ja pitkäikäisempi rotu kuitenkin säilyttäen rodun ominaisimmat piirteet niin ulkonäöllisesti kuin luonteessakin.

BaJaVa:n hallitus on perusti vuonna 2010 rodulle oman terveystyöryhmän, jonka tarkoituksena on tiedottaa jäsenille ajankohtaisista hyvinvointiin liittyvistä asioista, Suomen Kissaliiton säännöistä ja suosituksista sekä hankkia tietoa itämaistyyppisten kissojen terveystilanteesta, periytyvistä sairauksista ja muista terveysongelmista.

Tietoa päivitetään Kasvatuksen tavoiteohjelmaan tänne kotisivuille. TERVEYSTIETOKANTA auttaa seuraamaan rotumme terveystilannetta sitä mukaan, kun kissojen terveystietoja sinne lisätään. Seurannalla ei ole takarajaa vaan tämä on monen vuoden projekti.

2. RODUN TAUSTA

FIFe hyväksyi Seychellien lyhyt- ja pitkäkarvat uutena rotuna vuonna 2006 , mutta kymmenen vuotta myöhemmin eli vuoden 2016 alusta lukien em. rotunimitys lakkautettiin ja nyt ne ovatkin siamilaisia ja balineeseja valkoisella. Valkoisen määrä merkitään rodun ja värin jälkeen 01 (van), 02 (harlekiini) tai 03 (bicolour).

2.1 Siamilainen

Siamilainen on ikivanha itämainen kissarotu. Rodun jälkiä on pystytty seuraamaan 1600-luvun Siamiin (nyk. Thaimaa) asti, missä tätä erikoisennäköistä naamiokissaa pidettiin suuressa arvossa. 1800-luvun loppupuolella siamilaiset löysivät tiensä Englantiin ja levisivät pian sieltä ympäri maailmaa. Tällä hetkellä Suomessakin on elinvoimainen siamilaiskanta, jonka perustan muodostavat Ruotsista, Englannista, USA:sta ja Australiasta tuotetut kissat.

Ensimmäiset valkolaikkusiamilaiset kasvatti englantilainen Pat Turner 1980-luvulla Scintilla-kissalassa. Kantakissat olivat kaksi valkolaikku persialaista ja kaksi siamilaista; tavoitteena oli yhdistää naamio, valkolaikku ja itämainen tyyppi. Pahat kielet kertovat kyseessä olleen alun perin vahinkoastumisen...niin tai näin, Mrs. Turner ihastui syntyneiden pentujen ulkonäköön. Miltei samoihin aikoihin USA:ssa syntyivät ensimmäiset bicolour-itämaiset siamilaisen ja amerikkalaisen lyhytkarvan yhdistelmistä. Euroopassa valkolaikku-kasvatuksessa on sittemmin käytetty apuna myös cornish rex-kissoja. Siamilaistaustasta johtuen resessiivinen naamiotekijä on koko ajan pysynyt mukana ja aiheuttanut sen, että valkolaikkuitämaisten pentueisiin on syntynyt myös naamiollisia pentuja. Tämän päivän valkolaikkusiamilainen lienee yhdistelmä tätä kaikkea, mutta useimmiten se on kuitenkin syntynyt valkolaikkuitämaisen jälkeläisenä.

2.2 Balineesi

Vuosisadan alussa syntyi Yhdysvalloissa joihinkin siamilaispentueisiin normaalia siamilaispentua pitempikarvaisia pentuja. Myöhemmin niistä kehitettiin oma rotu, balineesi.

Valkolaikkubalineesi on valkolaikkusiamilaisen puolipitkäkarvainen muoto. Siamilaisesta sen erottaa kaksi asiaa: turkin pituus ja valkolaikut naamioväriytyksen lisäksi. Ruumiinrakenne ja värit ovat muuten samat kuin siamilaisella. Suomen ensimmäinen valkolaikkubalineesi (seychellien pitkäkarva) syntyi vuonna 2005 pentueeseen, jossa toinen vanhemmista on valkolaikku itämainen, rotu hyväksyttiin virallisesti vuoden 2006 alussa.

2.3 Itämainen lyhytkarva

Itämainen lyhytkarva on rotu, joka kehitettiin risteyttämällä siamilainen ja kotikissa. Siamilaisesta sen erottaa vain turkin ja silmien väri. Itämainen lyhytkarva kissa on kokovärisen kissa ja sen silmät ovat smaragdinvihreät. Ensimmäinen itämainen rekisteröitiin Suomessa 1977.

2.4 Itämainen pitkäkarva

Lumoava, silkkiturkkinen itämainen pitkäkarva kuuluu orientaalissojen ryhmään yhdessä siamilaisen, itämaisen lyhytkarvan ja balineesin kanssa. Siitä käytettiin aiemmin Suomessa nimeä javaneesi. Rotu on melko uusi ja se tunnetaan myös muilla nimillä; mandarine (Hollanti) ja angora (Englanti). Suomeen ensimmäiset itämaiset pitkäkarvat tulivat syksyllä 1990.

2.5 Lyhytkarvavariantit

Variantit ovat siamilaisia ja itämaisia lyhytkarvoja, jotka kantavat pitkäkarvageeniä ja voivat toisen pitkäkarvageeniä kantavan siamilaisen tai itämaisen kanssa saada pitkäkarvaisia pentuja. Variantit merkittiin aiemmin erikseen var-merkinnällä rekisterikirjassa, mutta nykyään rekisteröinti tapahtuu samalla lailla kuin muidenkin itämaisten lyhytkarvojen ja siamilaisen kohdalla. Variantit ovat rotupuhtaita siamilaisia ja itämaisia lyhytkarvoja ja ne voivat osallistua kissanäyttelyihin ja myös pärjätä niissä hyvin.

3. ROTUYHDISTYS JA SEN HISTORIA

3.1 BaJaVa ry

Vuonna 1986 saapui Suomeen ensimmäinen balineesi. Ensimmäinen itämainen pitkäkarva puolestaan tuotiin Suomeen vuonna 1990. Nämä kissat valloittivat pian parin kokeneen ja vastuuntuntoisen kissankasvattajan sydämen saaden heidät omistautumaan kyseisten rotujen kasvatukselle. Balineesit ja itämaiset pitkäkarvat olivat tulleet jäädäkseen.

Balineesien ja itämaisten pitkäkarvojen suosion kasvaessa hitaasti, mutta tasaisen varmasti, koettiin oman yhdistyksen perustaminen tarpeelliseksi. 19. tammikuuta vuonna 1991 pidettiin **BALI-JAVANEESI ry:n** perustamiskokous. Puheenjohtajaksi valittiin **Auli Ojennus**, joka toimi puheenjohtajana vuosina 1991 - 1993. Tänä ajanjaksona yhdistys kehittyi pienestä, vielä vihreästä yhdistyksestä hyvin aktiiviseksi ja

toimintakykyiseksi yhdistykseksi. **Tarja Rantasen** aloittaessa vuonna 1994 uutena puheenjohtajana toiminta oli jo lähtenyt hyvin käyntiin - yhdistys järjesti mm. erittäin hyvin menestyneen esittelynäyttelyn Lohjalla. Vuonna 1996 puheenjohtajuus siirtyi hetkeksi jälleen Auli Ojenukselle. Vuonna 1997 puheenjohtajana toimi **Tuomo Aro**. Hänen aikanaan yhdistys mm. sai omat Internet-sivunsa. Vuonna 1998 puheenjohtajuus siirtyi **Jan Nyströmille** ja 2002 **Inga-Lill Klingbergille**. Nykyinen puheenjohtaja, **Elina Ferm**, aloitti tehtävässään vuonna 2005 ja vuonna 2021 puheenjohtajaksi vaihtui **Lilja Nyberg**.

Yhdistyksen pääasiallisena tarkoituksena on valvoa ja edistää balineesien ja itämaisten pitkäkarvojen kasvatusta ja tunnetuksi tekemistä sekä toimia näistä roduista kiinnostuneiden yhdyssiteenä. Yhdistys edustaa balineesien ja itämaisten pitkäkarvojen ohella myös näiden kasvatuksessa käytettäviä siamilaisia ja itämaisia.

Yhdistyksen ylpeyden aihe on kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä jäsenlehti BaJaVa, joka nykyään ilmestyy sähköisesti. Lehden lisäksi yhdistys myös julkaisee jäsentiedotteita aina tarpeen mukaan. Yhdistyksen toimintaan kuuluu olennaisena osana myös edustamiensa rotujen pentuvälitys sekä jäsenistön erilaisten tapaamisten, kuten esimerkiksi jo perinteeksi muodostuneen kesätapaamisten järjestäminen. Yhdistys pitää yhteyttä myös muihin kissayhdistyksiin. Yhteistyökumppaneista merkittävin on SRK Suomen Kissaliitto ry, jonka kanssa yhdistys solmi yhteistyösopimuksen jo vuonna 1994 ja on siitä lähtien jatkanut yhteistyötä.

BaJaVa on ollut myös erittäin aktiivinen rotua ja terveyttä koskevissa kysymyksissä. Mm. BaJaVa:n aloitteesta saatiin laajennettua varianttien käyttöä pitkäkarvakasvatuksessa geenipoolin laajentamiseksi. Myös jäsenten oma-aloitteisen tutkimustyön myötä löydettiin PRA:ta aiheuttava geeni itämaistyyppisissä kissoissa myös Suomessa. BaJaVa ajoi asiansa Suomen Kissaliitolle ja näin saatiin PRA-testisuositus aikaiseksi. Tätä nykyä testaaminen on onneksi levinnyt myös Suomen rajojen ulkopuolelle ja kasvattajat rupeavat olemaan aiheesta valveutuneita. Tällä tavalla pystyttiin pysäyttämään mahdollinen aikapommi heti kättelyssä. Tämän hetken suurin projekti on saada laajin tähän asti tehty kartoitus kategoriamme terveystilanteesta sekä reagoida siihen, asettaa tavoitteet ja tiedottaa niistä.

Tänä päivänä BaJaVa ry:ssä (nimi muutettiin vuoden 2004 alussa) on noin 50 jäsentä ja 15 rotua harrastavaa aktiivista kasvattajaa. Yhdistyksen paras valtti on ehkä juuri pienestä koosta johtuva lämmin yhteishenki ja avoimuus. Pieni joukko rohkaisee myös aktiivisuuteen. Pienen joukon jokainen jäsen on hyvin tärkeä ja jokaisella on konkreettisempi mahdollisuus vaikuttaa. Yhdistyksen jäsenet ovat aidosti kiinnostuneita edustamistaan roduista ja niiden puolesta työskentelemisestä.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation koko ja kasvatuspohja (geenipohja)

Itämaistyyppiset kissat ovat pieniä rotuja, joista siamilaiset ja itämaiset lyhytkarvat ovat vielä monin verroin yleisempiä kuin pitkäkarvaiset sisaruksensa. Pitkäkarvoja ja balineeseja on edelleen erittäin vähän ja 2010-luvun loppupuolella erityisesti balineesien rekisteröintimäärät ovat hieman laskeneet.

Rotu	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018	2019	2020
Balineesi	56	56	45	34	28	13	22	14	27	17
Itämainen lyhytkarva	146	200	162	170	126	113	130	152	158	160
Itämainen pitkäkarva	40	17	41	29	31	30	31	28	18	41
Siamilainen	153	127	109	121	110	150	137	129	164	156

Lähde: <http://www.kissaliitto.fi/kasvatus/rekisterointi/tilastot>

4.2 Luonne ja käyttäytyminen

4.2.2 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä

Itämaistyyppisten kissojen rotumääritelmässä ei ole erikseen mainintaa kissojen luonteesta ja käyttäytymisestä.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Itämaistyyppisen kissan pitää rotuun katsomatta olla erittäin ihmisläheinen ja sen pitää soveltua loistavasti lemmikiksi. Sen pitää olla myös helposti käsiteltävä, osallistuva ja ulospäinsuuntautunut. Sen ei missään nimessä pitäisi olla aggressiivinen, vetäytyvä tai arka.

Alkuperäinen siamilainen, josta kaikki itämaistyyppiset rodut loppujen lopuksi on jalostettu, on ollut satoja vuosia ihmiskissa. Sen paikka on ollut hoveissa ihmisten palvomina ja se ei ole koskaan ollut yksinäinen saalistaja metsän keskellä. Itämaiset kissat eivät siis viihdy yksin ollenkaan vaan kaipaavat seuraa 24 tuntia vuorokaudessa. Tästä johtuen usein niitä ei myydäkään ainoiksi kissoiksi, koska harvoilla ihmisillä on aikaa olla kotona niin paljon. Itämaiselle toisaalta kelpaa usein jokin muukin elävä olento kuin kissa tai ihminen mutta esimerkiksi koiraperheissä on huomioitava, että kissa johtaa eikä koira. Jos itämainen joutuu hierarkiassa koiran alapuolelle, se helposti vetäytyy yksinäisyyteen, joka ei ole ollenkaan sen rodulle tyypillinen ominaisuus.

Itämaisille tyypillisiä piirteitä ovat:

- aktiivisuus
- ihmisläheisyys
- leikkisyys
- ylenpalttinen uteliaisuus
- puheliaisuus

- ennakkoluulottomuus

4.2.3 Rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmät ongelmakohdat sekä niiden korjaaminen

Itämaistyyppisten kissojen tavallisin käytösongelma on BaJaVa ry:n terveystieteiden vastausten perusteella narujen, kumilenkkien yms. syöminen (16 %). Villan syömistä esiintyi 5,5 %:lla kissoista.

Ruuan ahmimista ja oksentamista esiintyi 13,5 %:lla kissoista ja ylipainoa 16 % kissoista. Itämaiset ovatkin tunnettuja ahneudestaan ja markkinoilla on rodulle tarkoitettua erikoisruokaa, jonka väitetään vähentävän ahmimista. Väärään paikkaa pissaamista esiintyi 6,5 %:lla ja yöhuutelua 6 %:lla kissoista, osittain tämä voi tietysti liittyä siihen, että iso osa kyselyn kissoista oli leikkaamattomia ja virtsalla merkkailu ja huutelu ovat leikkaamattomilla kissoilla lajityypillisiä ominaisuuksia. Stressiin tai sairauksiin usein liitettyä turkin nypmistä esiintyi 5,5 %:lla kissoista, varsinaisia ihosairauksia kyselyssä ei kuitenkaan tullut esille. Ihmisiin kohdistuva aggressiivisuus oli todella harvinaista, tätä oli esiintynyt vain 1,5 %:lla kissoista.

Ohje miten käytösoireisiin suhtaudutaan kasvatuksessa

Käytösongelmat johtuvat usein monesta tekijästä ja kissan elinympäristöllä ja kissalauman sisäisellä dynamiikalla on näissä merkittävä vaikutus. Käytösoireiden suhteen ei ole mahdollista suoraan antaa suosituksia koskien kissan kasvatuskäyttöä. Kissan luonne on kuitenkin erittäin tärkeä asia ja kasvatuksen tavoitteena tulee aina olla jalostaa kissoja, jotka sopeutuvat mahdollisimman hyvin elämään sisäkissana ihmisten seurassa.

Käytösongelmat on hyvä tiedostaa ja kasvattajien informoida etenkin ensimmäistä itämaiskissaa ottavaa taipumuksesta vierasesineiden syömiseen, koska tähän liittyy suolitukoksen riski. Itämaiset ovat yleisesti varsin ahneita ruoan suhteen ja taipumus ylipainoon on tiedossa. Ylipaino on kissoilla merkittävä terveysriski ja se altistaa esim. diabetekselle ja nivelongelmille. Kasvattajan on hyvä huomioida rodussa esiintyvä taipumus ylipainoon antaessaan ruokintaohjeita pennunostajalle.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

BaJaVan terveystyöryhmä aloitti työnsä vuonna 2011 ja itämaisrotujen terveydentilaa lähdettiin kartoittamaan ja seuraamaan terveystieteiden avulla. Terveystieteiden toteutettiin BaJaVan verkkosivujen kautta (www.bajava.net -> KTO).

Terveystieteiden tarkoituksena on ollut tavoittaa mahdollisimman laaja kissamäärä. Osa kysymyksiä tehtiin tarkoituksella varsin yleisiksi, jotta niihin vastaaminen olisi mahdollisimman helppoa. Iso osa kissojen sairauksista on vielä varsin huonosti tunnettuja, eikä aina päästä kovin tarkkaan diagnoosiin. Tämän takia niputettiin yhteen esimerkiksi kaikki pitkäaikaiset keuhkosairaudet, munuaisten vajaatoiminta syystä riippumatta, sekä kilpirauhasen vajaa- ja liikatoiminta. Kissoilla on myös paljon oireita joiden syytä ei välttämättä aina ole tarpeen selvittää tarkemmin, esimerkiksi lyhytkestoinen ripuli, oksennustauti ja silmätulehdukset. Näiden kohdalla ei kyselykään tarkkaa diagnoosia, vaan ainoastaan oireen esiintymistä. Kyselyn tarkoituksena oli saada laajasta kissamäärästä suuntaa antavia terveystietoja, ja vastausten

perusteella tarvittaessa tarkentaa kysymyksiä. Kyselyn vastausten perusteella kysymysten tarkkuus oli kaiken kaikkiaan riittävä, eikä tuloksista jäänyt avoimia kysymyksiä juuri lainkaan.

4.3.1 Rodun yleisimmät sairaudet ja viat

Hammassairaudet

Kuvaus ja periytymistapa

Hammassairaudet ovat kissoilla yleisimpiä ongelmia ja niin myös selvästi itämaistyyppisillä kissoilla. lentulehdusta oli 17 %:lla ja hammassyöpymää 4,5 %:lla kissoista, mikä on vähemmän mitä yleensä kissoilla raportoidaan. Hammassairauksien periytyvyyttä tai periytymistapaa ei tunneta.

Sairauksien vaikutus kissan jokapäiväiseen elämään

lentulehdukset ja hammassyöpymät saattavat aiheuttaa kissalle kipuja ja kissalta saatetaan joutua poistamaan hampaita. Hampaiden poisto tehdään eläinlääkärin toimesta yleisanestesiassa ja toimenpiteen kustannukset voivat olla merkittävät. Puuttuvat hampaat eivät sinänsä yleensä vaikuta sisäkissan elämään ja kissa voi pärjätä erinomaisesti myös täysin hampaattomalla suulla.

Ohje miten sairauksiin suhtaudutaan kasvatuksessa

lentulehdus voi johtua huonosta suuhygieniasta. Se on hyvin yleistä kissoilla eikä se estä kissan kasvatuskäyttöä. Hammassyöpymää sairastavaa kissaa tulisi käyttää kasvatukseen vain eläinlääkärin konsultaation jälkeen.

Monia hammasongelmia voidaan ehkäistä hampaiden säännöllisellä puhdistuksella (hampaiden harjaus, kissoille tarkoitetun hammastahnan käyttö, hampaiden puhdistukseen tarkoitetut ruuat), mikä kasvattajan on hyvä huomioida antaessaan kissan hoito-ohjeita pennunostajalle.

Etenevä verkkokalvon rappeuma (PRA) ja gangliosidoosi (GM1)

Sokeuteen johtavaa, etenevää verkkokalvon rappeumaa (PRA) esiintyi ennen mahdollisuutta geenitestiin n. 2 %:lla kissoista. PRA on peittyvästi periytyvä sairaus.

Etenevä verkkokalvon rappeuma (PRA) johtaa kissan näön asteittaiseen heikkenemiseen, eikä sairauteen ole hoitoa. Heikkonäköinen tai sokea kissa voi pärjätä kohtalaisen hyvin tutussa ympäristössä.

Suomen Kissaliiton kasvatussäännöt kieltävät etenevää verkkokalvon rappeumaa (PRA) sairastavan kissan jalostuskäytön.

Gangliosidoosi (GM1), on hermoston kertymäsairaus, jota on kuvattu siamilaisella kissalla 1960-luvulla. Sairauden oireet alkavat 3 kuukauden iässä ja johtavan kuolemaan alle vuoden iässä. Sairauden aiheuttava geenivirhe periytyy väistävasti, eli kissan on perittävä geenivirhe molemmilta vanhemmiltaan sairastuakseen. Kansainvälinen kissaliitto FIFe suosittelee itämaistyyppisten kissojen testaamista geenivirheen osalta.

4.3.2 Muut sairaudet

Kuvaus ja periytymistapa

Astmaa tai muuta kroonista hengityselinsairautta oli esiintynyt 5 %:lla. Anaalirauhasongelmia oli ollut 4,5 %:lla. Harvinaisempia ongelmia olivat virtsatiekivet (1,5 %), munuaisten vajaatoiminta (2,5 %) ja tulehdukselliset suolistosairaudet (1,5 %). Näiden periytyvyyttä tai mahdollista periytymistapaa ei tunneta.

Naaraista 9,5 % oli kokenut kohtutulehduksen ja monella kasvattajalla yleinen tuntuma onkin, että itämaiset kissat saavat kohtuongelmia herkemmin mitä kissat keskimäärin. Kasvattajien kokemuksen mukaan taipumus kohtutulehduksiin saattaa periytyä, mutta mahdollista periytymistapaa ei tunneta.

Lymfoomaan oli kyselyn perusteella sairastunut vain yksi kissa, mikä on erikoista koska tautiin oli toisen kysymyksen perusteella menehtynyt kaksi kissaa. Näin laajassa kyselytutkimuksessa on toki aina epätarkkuutta ja osa vastaajista on voinut rastittaa väärän kohdan. Lymfooma-alttiuden periytyvyydestä on viitteitä, mutta periytymistapaa ei tunneta.

Kyselyssä ei tullut ilmi ainuttakaan kissaa, joka olisi sairastanut silmänpainetautia, epilepsiaa, kilpirauhasen toimintahäiriötä, nisäsyöpää, suolistosyöpää tai HCM-sydänsairautta. Erityisesti nisäsyöpä ja kilpirauhasongelmat ovat todella yleisiä erityisesti ikääntyvillä kissoilla, joten on todennäköistä, että osa kyselyn kissoista sairastuu näihin, vaikka ovat kyselyhetkellä olleet niin nuoria, etteivät nämä yleiset taudit ole tulleet vielä esille.

Sairauksien vaikutus kissan jokapäiväiseen elämään

Krooniset hengityselinsairaudet voivat vaatia säännöllistä lääkitystä. Anaalirauhasongelmat voivat vaatia anaalirauhasen tyhjentämistä eläinlääkäriin toimesta. Virtsatiekivet, munuaisten vajaatoiminta ja tulehdukselliset suolistosairaudet voivat vaatia säännöllistä lääkitystä ja/tai erityisruokavaliota. Vaikutukset kissan jokapäiväiseen elämään vaihtelevat suuresti.

Kohtutulehdus hoidetaan useimmiten kohdunpoistolla ja samassa yhteydessä kissa steriloidaan. Kohdunpoisto ja sterilisaatio vaikuttavat kissan jokapäiväiseen elämään positiivisesti. Kiimakäyttäytyminen ja kohtutulehdusriski jäävät sterilisaation myötä pois. Kohtutulehdusdiagnoosin viivästyminen voi kuitenkin olla kissalle kohtalokasta. Tämän takia naaraskissa jota ei haluta käyttää kasvatukseen, tulisi steriloida mielellään jo ennen ensimmäistä kiimaa.

Ohje miten sairauksiin suhtaudutaan kasvatuksessa

Lähtökohtaisesti kasvatuksessa käytetään vain terveitä kissoja. Munuaisten vajaatoimintaa, tulehduksellista suolistosairautta, silmänpainetautia, epilepsiaa, kilpirauhasen toimintahäiriötä, syöpää tai sydänsairautta sairastavaa kissaa ei suositella käytettäväksi kasvatukseen.

Jos kohtutulehdus hoidetaan kohdunpoistolla, ei kissa enää kykene lisääntymään. Kohtutulehdus, joka saadaan hoidettua ilman kohdunpoistoa ei sinänsä estä kasvatuskäyttöä, mikäli hoitava eläinlääkäri arvioi kissan vielä soveltuvan kasvatukseen.

4.3.3 Rakenneviat

Kuvaus ja periytymistapa

Itämaistyyppisten kissojen tavallisin rakennepoikkeama on häntämutka (4%) ja napatyrä (2,5%). Harvinaisempia vikoja ovat lonkkavika (1,5%), rintalastakoukku (0,5%), lattarinta (0,5%) ja purentaviat (0,5%). Synnynnäisiä sydänvikoja ja polvilumpion sijoiltaanmenoa (patellaluksaatio) ei ollut esiintynyt yhdelläkään kissalla. Taipumus rakennevikoihin saattaa olla perinnöllistä, mutta tarkkaa periytymistapaa ei tunneta. Osa vioista voi johtua tiineydenaikaisista ongelmista tai syntyä tapaturman seurauksena.

Rakennevikojen vaikutus kissan jokapäiväiseen elämään

Häntämutka ja rintalastakoukku eivät vaikuta kissan jokapäiväiseen elämään tai vaadi toimenpiteitä. Lattarinta ilmenee yleensä viikon sisällä syntymästä ja aiheuttaa usein pennun menehtymisen. Jos pentu selviää, korjaantuu rintakehän muoto yleensä kasvun myötä, jolloin pentuvaiheen lattarinta ei vaikuta kissan myöhempään elämään. Napatyrä voi harvinaisissa tilanteissa kuroutua, minkä takia se suositellaan yleensä leikattavaksi viimeistään sterilisaation/kastraation yhteydessä. Lonkkavika voi aiheuttaa kissalle kipu- ja liikkumisongelmia.

Ohje miten rakennevikoihin suhtaudutaan kasvatuksessa

Kissaliiton kasvatussääntöjen mukaan synnynnäisen rakennepoikkeaman omaavaa kissaa ei tule käyttää kasvatukseen.

Hankittu rakennevika, esim. tapaturman seurauksena tullut vamma ei suoraan estä kasvatuskäyttöä, mikäli eläinlääkäri arvioi, ettei kasvatuskäytöstä ole kissalle terveydellistä riskiä.

4.3.4 Kuolinsyyt

Tarttuva vatsakalvontulehdus, eli FIP, on yleisimpiä etenkin nuorten kissojen kuolinsyitä. FIP ei nimestään huolimatta ole tarttuva sairaus. Tavallinen coronavirus, jota suurin osa kissoista kantaa, muuntautuu osassa kissoja muotoon josta kehittyy FIP. Syy muuten varsin harmittoman koronaviruksen muuntautumiseen yksittäisessä kissassa ei täysin tunneta, stressillä ja perintötekijöillä on todennäköisesti tässä vaikutusta. FIP johtaa väistämättä kissan menehtymiseen. FIP nousi esille kuolinsyynä myös itämaisissa roduissa, mutta sairastuneita kissoja oli vain viisi, eli taudin esiintyvyys oli tässä aineistossa vain 3 % mikä on varsin hyvä tulos.

Itämaisissa roduissa esiintyvää amyloidoosia tuli esille vain yhdessä kissassa. Amyloidoosissa kissan eri elimiin, tyypillisesti maksaan ja munuaisiin, kertyy amyloidoosi-vaikuaista, joka asteittain tuhoaa kyseisen elimen. Amyloidoosiin ei FIP:n tapaan ole parannuskeinoja ja tauti johtaa kuolemaan.

Lymfooma on kissojen yleisimpiä syöpiä. Usein lymfooma johtuu ulkokissoilla varsin usein tavattavasta FeLV-viruksesta, mutta tätä on säännöllisen testauksen takia äärimmäisen harvoin sisäkissoina olevilla rotuissoilla. FeLV-viruksesta johtuvan lymfooman ennuste on hyvin huono ja kissa joudutaan useimmiten lopettamaan. Itämaisissa roduissa tavataan muita kissoja enemmän lymfoomatyyppiä, joka ei johdu FeLV-viruksesta. Lymfoomaan sairastuu tyypillisesti varsin nuori kissa. Kasvain sijaitsee rintaontelossa ja on usein diagnoosihetkellä jo ehtinyt kasvaa varsin suureksi ja se voi painaa keuhkoja hyvin voimakkaasti. Vaikka lymfooma vaikuttaa löydettäessä aggressiiviselta, reagoi se yleensä erittäin hyvin solunsalpaajahoitoon ja hoidettuna kissan ennuste voi olla yllättävän hyvä. Myös täydellinen parantumisen on mahdollista. Tässä kyselyssä lymfoomaa tuli esille vain kahdella kissalla, eli reilulla prosentilla, tauti on siis kuitenkin varsin harvinainen.

Muut kuolinsyyt olivat varsin yksittäisiä tapauksia, osassa oli varsin yleisesti vain kuvattu, että kissa oli lopetettu tai että kuolinsyynä oli vanhuus eikä tarkempia taustatietoja kirjattu.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat rakenteelliset ominaisuudet

Itämaistyyppisillä roduilla on useita korostettuja piirteitä peruskissaan verrattuna. Silmien muodossa pyritään mantelinmuotoisiin silmiin. Ajoittain itämaistyyppisillä kissoilla silmät saattavat olla syvällä sijoittuneet tai luomirako liian kapea, mikä voi altistaa krooniseen silmä-ärsytykseen ja tulehduksiin. Kissanäyttelyiden tuomarit ovat kuitenkin vuosia suosineet kissoja, joilla on terve silmien rakenne. BaJaVa ry:n terveystyöryhmän vaikutelma on, että tämä on vähentänyt liioteltujen silmien esiintyvyyttä.

Itämaistyyppisten rotujen korvat ovat suuret ja alhaalle sijoittuneet, mutta tästä ei ole tiedossa haittaa korvien toiminnalle.

Itämaistyyppisillä roduilla tavattava kapea lantio voi terveystyöryhmän käsityksen mukaan naarailla ahtauttaa synnytyskanavaa ja vaikeuttaa synnytyksiä. Tukirangan muuttaminen jalostuksella on koirissa aiheuttanut ongelmia, mutta toistaiseksi ei ole tietoa siitä, miten pitkä selkäranka vaikuttaa kissan selän terveyteen. Pitkistä raajoista ei tiedetä aiheutuneen haittaa.

4.3.5 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Kyselyn perusteella rotujen terveystilanne vaikuttaa hyvältä. Käytösongelmista nousee esille narujen, kumilenkkien ja muiden esineiden syönti, mikä on hyvä tiedostaa ja kasvattajien informoida etenkin ensimmäistä itämaiskissaa ottavaa. Itämaiset ovat yleisesti varsin ahneita ja taipumus ylipainoon on tiedossa. Ylipaino taas on kissoilla merkittävä terveysriski, joten kissojen ruokavalioon olisi hyvä kiinnittää huomiota. Kyselyvastausten perusteella omistajat olivat kuitenkin onnistuneet varsin hyvin pitämään kissansa kohtuullisissa mitoissa ja vain harva kissa painoi yli 5 kg.

Terveysoongelmista yleisimpiä olivat hammassairaudet. Näitä voidaan ehkäistä hampaiden säännöllisellä puhdistuksella (hampaiden harjaus, kissoille tarkoitetun hammastahnan käyttö, hampaiden puhdistukseen tarkoitetut ruuat). Yleisesti hammasongelmia oli kyselyn kissoilla varsin vähän, tosin moni oli vastaushetkellä vielä nuoria kissoja ja hammasongelmat tulevat esille tyypillisesti kissan ikääntyessä.

Kohtutulehduksia näyttää esiintyvän itämaisilla paljon. Kyselyssä ei eritelty siitoskissoja ja lemmikkikissoja ja silti kohtutulehdusta oli esiintynyt joka kymmenennellä naaraalla. Terveystyöryhmä tulee seuraamaan kohtutulehdusten esiintyvyyttä ja jos se kasvaa, hankkia eläinlääketieteellinen arvio tilanteesta ja laatia sen pohjalta tarvittavat suositukset kasvattajille. Yleisesti voidaan suositella, että naaraat joita ei ole tarkoitus käyttää kasvatukseen, steriloidaisiin mahdollisimman aikaisin, mieluiten jo ennen ensimmäistä kiimaa. Sterilisaatiossa kohtu poistetaan, eikä se siten voi enää tulehtua.

Kroonisia keuhkosairauksia esiintyi yhdellä itämaisella kahdestakymmenestä. Luku on samaa luokkaa mitä yleisesti on raportoitu kissoilla. Vatsakalvontulehdus FIP oli yleisin kuolinsyy, mutta sen esiintyvyys ei kyselyn eikä myöskään kirjallisuuden perusteella myöskään ole itämaisissa roduissa erityisen korkea.

Amyloidoosi ja lymfooma ovat harvinaisia, mutta vakavia sairauksia. Näistä on käynnissä tutkimuksia Yhdysvalloissa, joiden tavoitteena on kehittää geenitestit kasvattajien käyttöön. BajaVan terveystyöryhmä seuraa näistä mahdollisesti tulevia tuloksia ja tiedottaa mikäli tutkimuksissa tapahtuu edistystä.

4.4 Ulkomuoto

Kaikilla itämaistyyppisillä roduilla on periaatteessa sama standardi. Eroavaisuuksia tulee tietenkin karvanpituuden ja laadun suhteen, sekä eri väreillä on tietysti oma vaatimustasansa.

4.4.1 Rotumääritelmä

Yleistä	Yleiskuva	Hoikka, elegantti, pitkä, virtaviivainen, jäntevä ja lihaksikas
	Koko	Keskikokoinen
		Keskikokoinen. Tasapainossa vartaloon nähden. Kiilamainen. Kiila alkaa nenästä ja levenee
Pää	Muoto	tasaisesti kummallakin puolella korviin asti, jotka jatkavat kiilavaikutelmaa muodostaen kolmion. Profiili on pitkä, suora ja päälaki hieman kupera.
	Nenä	Pitkä ja suora, jatkuu katkeamatta otsaan asti.
	Kuono	Kapea
	Leuka	Keskikokoinen. Leuan kärki muodostaa pystysuoran linjan nenän pää kanssa.
Korvat	Muoto	Suuret ja korostuneet. Leveät ja avoimet tyvestä.
	Sijainti	Jatkavat pään kiilaa.
Silmät	Muoto	Keskikokoiset, eivät ulkonevat eivät syvällä päässä. Mantelin muotoiset ja hieman vinot kohti nenää ollakseen sopusoinnussa kiilamaisen pään kanssa.
	Väri	BAL/SIA Intensiivisen syvä sininen OSH/OLH Kirkkaan vihreä
Kaula		Pitkä ja hoikka.
Vartalo	Rakenne	Pitkä ja hoikka, lihaksikas mutta silti siro ja elegantti. Hartiat eivät ole leveämmät kuin lantio.
Jalat		Pitkät ja sirot suhteessa vartaloon.
	Tassut	Pienet ja soikeat
Häntä		Erittäin pitkä ja ohut. Piiskamainen - kapenee tyvestä kärkeä kohti.
Turkki	Rakenne	OSH/SIA Erittäin lyhyt, kiiltävä, silkkinen ja ihon myötäinen. Melkein aluskarvaton.
		BAL/OLH Hieno ja silkkinen, keskipitkä vartalossa, hieman pidempi kaulurissa, hartiossa ja hännässä, jonka muoto muistuttaa koristeellista sulkaa.

4.4.2 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Itämaistyyppisillä roduilla ei ole tiedossa olevia rakenneongelmia, mutta rotujen korostetut piirteet peruskissaan verrattuna vaativat seurantaa. Sekä kasvattajilla että näyttelytuomareilla on vastuu siitä, ettei suosita äärimmäisiä piirteitä kissan terveyden kustannuksella.

5. YHTEENVETO AIKAISEMPIEN TOIMENPITEIDEN / TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Jalostuksen tavoiteohjelma on ensimmäinen, joten aikaisempia ei ole mahdollista arvioida.

BaJaVa on julkaissut terveystarkastuksen tulokset vuonna 2015 jäsenlehdessään, sekä julkaissut pentuoppaan, jossa käsitellään itämaiskissan hoitoa ja rodun erityispiirteitä.

6. KASVATUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Hyvä kasvatustapa

Eläinten hyvinvointi

Jalostustyössä kissojen hyvinvoinnin ja terveyden tulee olla etusijalla. Kasvattajan on luotava olosuhteet, jotka tarjoavat turvallisen ja virikkeellisen kodin kissoille. Harrastuksen edetessä on tavallista, että kissojen lukumäärällä on taipumus kasvaa, jo vanhempien ja leikattujen, entisten kasvatuskissojen takia. Kasvattajan on kuitenkin pyrittävä pitämään kissamääränsä kohtuullisen kokoisena, lauman jokaisella yksilöllä tulee olla turvallinen elinympäristö. Suuri määrä kissoja liian pienessä tilassa lisää niiden stressiä ja laskee vastustuskykyä, joka puolestaan voi lisätä koko kissalan infektiopainetta. Lisäksi arat tai vetäytyvät kissat saattavat jäädä ilman tarvitsemaansa huolenpitoa.

Erityisvastuu pentueista

Kasvatusnaaraan tiineys ja pentujen syntymä sekä näiden kasvu aina luovutusikään asti muodostaa ajanjakson, joka vaatii erityishuomiota ja normaalia suurempaa vastuuta kasvattajalta.

Kissojen terveyteen liittyvät riskit voivat pentueaikana olla suuria, joten hyvään kasvatustapaan kuuluu myös ennakoiva taloudellinen varautuminen yllättävien tilanteiden varalta. Eläinlääkärin apua on tarvittaessa käytettävä viipymättä, pentujen taikka emon terveys ei saa olla uhattuna kasvattajan taloudellisen tilanteen takia. Ravinnon on oltava ravitsevaa ja laadukasta sekä emolle että pennuille, jo niin tiineyden aikana kuin myös synnytyksenkin jälkeen. Sijoituskoti yleensä on tietotaidollisesti kokematon, joten kasvattajan tulee parhaansa mukaan sitä auttaa, etenkin jos pentue hoidetaan sijoituskodissa. Jos sijoituskoti kokee, ettei pysty suoriutumaan pentueen hoidosta tai jos yhteistyön jatkaminen osoittautuu mahdottomaksi, kasvattajan on otettava vastuu pentueesta.

Rehellisyys ja oikeudenmukaisuus

Luottamus on kaiken a ja o kissankasvatustyössä, yhteisesti sovituista asioista on pidettävä kiinni. Suomessa sopimusoikeudella on hyvin vahva lain suoja, mm. suullinen sopimus on juridisesti yhtä pätevä kuin kirjallinen sopimus.* Kissankasvatukseen liittyvät sopimukset on kuitenkin syytä aina tehdä kirjallisesti, mieluiten Kissaliiton määrämuotoisia sopimuksia käyttäen, kaksin kappalein ja molemmat kappaleet kummankin osapuolen allekirjoittamina. Oikeudenmukaisuus –periaatteen toteutumiseksi sopimuksia tehtäessä on tuotava esille kaikki sellaiset seikat, joilla on tai voi olla oleellinen merkitys. Oikeustoimien tulee olla reilut molemmille osapuolille, myös jälkikäteen tarkasteltuina.

Taloudellinen riippumattomuus

Kasvattajan oma kasvatustyö ei voi perustua muilta kissaharrastajilta vastaanotettuun luototukseen. Kasvattaja vastaa *kasvatusnimensä* alla olevien kissojensa tuotoista ja kuluista, taloudellisen riskin kuuluu pääsääntöisesti olla kasvattajalla.** Vakiintuneiden tapojen mukaisesti esim. sijoituspentueen aiheuttamat kustannukset kuuluvat pääsääntöisesti kasvattajalle, jonka kasvatusnimen ja omistuksen alla toimitaan. On taloudellisesti ja eettisesti kestävämpiä, jos pentueisiin liittyvät kustannukset ja työ ulkoistetaan ja kasvattaja itse kerää työn tuloksen ja tuoton. Jos kasvattajan taloudellinen tilanne on heikentynyt, paras vaihtoehto voi olla pitää taukoa kasvatuksessa kunnes taloudellinen tasapaino palautuu. Realiteetit on ymmärrettävä, *kissankasvatustyö ei voi toimia liiketaloudellisella pohjalla.*

Vakiintuneet käytännöt

Hyvään kasvatustapaan kuuluu, että toimitaan yleisesti hyväksi ja toimiviksi tunnettujen käytäntöjen mukaan. Niitä ovat esim. aiemmin mainittujen määrämuotoisten sopimus pohjien suosiminen, yleensäkin eri asiakirjojen oikeellisuudesta ja tietojen riittävydestä huolehtiminen tai pennun myyminen vähintään luovutusikäisenä ja Kissaliittoon rekisteröitynä. Tärkeintä ei ole luettelo parhaista toimintatavoista, vaan että kasvattajan toimintaan liittyy jonkin asteinen *ennustettavuus*. Suosimalla vakiintuneita, hyväksi koettuja käytäntöjä toiminta on läpinäkyvämpää ja sopimusosapuolten riskit pienempiä.

Vastuu jalostustyön suunnasta

Heikko genetiikan tuntemus yhdistettynä ulkonäköseikkojen korostamiseen jalostustyössä ei ole hyvä yhdistelmä. On tärkeää, että kasvattaja seuraa kasvattamansa rodun yleistä kehitystä, etenkin sen terveystilannetta. Hyvään kasvatustapaan kuuluu, että omaa jalostustyöhön kuuluvaa tietämystasoa vähitellen kartutetaan ja syvennetään, myös genetiikan alalta. Rotumääritelmän mukaiset, terveet ja hyväluonteiset kissat ovat vastuullisen kasvatustyön lähtökohta.

6.2 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

BaJaVa ry:n terveystyöryhmä vastaa BaJaVa:n kasvatuksen tavoiteohjelman seurannasta.

BaJaVan terveystyöryhmä on edelleen avoinna ja siihen jokainen itämaistyyppisen kissan omistaja täyttää kissojensa tietoja. Vastausten perusteella terveystyöryhmä pystyy jatkossakin seuraamaan rotujen terveystilannetta ja nostamaan esille mahdollisia ongelmia.

Kasvattajat täyttävät BaJaVa ry:n kotisivuilla olevan pentukyselyn pentujen ollessa 4-viikkoisia. Kyselyn täyttäminen on ehtona sille, että pentujen tiedot voidaan lisätä BaJaVan pentuvälitykseen. Kyselyn tulosten avulla BaJaVan terveystyöryhmä voi seurata pentuekokoja, vastasyntyneiden kuolleisuutta ja rakennevikojen esiintyvyyttä. Näissä mahdollisesti tapahtuvista muutoksista voidaan tiedottaa kasvattajia ja tarvittaessa reagoida esimerkiksi konsultoimalla eläinlääketieteen asiantuntijoita ja julkaisemalla suosituksia.